

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY

Electronic Scientific and Practical Journal

2025 / 6

@QMI_Institut

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225 - uy

www.kstu.uz
www.ojs.qmii.uz

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

3-jild
6-son
noyabr, 2025

November 2025
Volume 3
Number 6

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY
Electronic Scientific and Practical
Journal

ISSN: 3030-315X

ojs.qmii.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi o'rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Mas'ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Qarshi davlat texnika universiteti

Texnik muharrir:

F.F.Haqqulov, PhD

Qarshi davlat texnika universiteti

*Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda
jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.*

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko'chasi 225-uy

Tel.: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@qmii.uz

"Innovatsion iqtisodiyot" ilmiy - amaliy
O'zbekiston elektron jurnali ta'lim, fan va
innovatsiyalar Respublikasi Oliy vazirligi
huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi**
rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli
qarori bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

**Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar
nashr etiladi:**

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko'rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

*Ovchinikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal
Universitet, Rossiya)*

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

*Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog'iston Respublikasi
Milliy fanlar akademiyasi)*

*Samandarzoda Iskandar Hakim - i.f.d., professor (SH.Shotemur nomidagi Tojikiston
agrar universiteti)*

*Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva
energetika instituti, Rossiya)*

*Voynash Sergey Aleksandrovich - i.f.n. dotsent (Qozon Volga bo'yi (federal)
universiteti)*

*Pulyayeva Valentina Nikolayevna - i.f.d. professor (Rossiya Federatsiyasi hukumati
qoshidagi moliya universiteti)*

*Morkovkin Dmitriy Yevgeniyevich - i.f.d. professor (Rossiya Federatsiyasi hukumati
qoshidagi moliya universiteti)*

*Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi
Milliy fanlar Akademiyasi)*

*Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati
huzuridagi Moliya universiteti)*

*Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat
universiteti)*

*Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati
huzuridagi Moliya universiteti)*

*Chupin Aleksandr Leonidovich - i.f.d., professor, (P.Lumumba nomidagi Rossiya
xalqlar do'stligi universiteti)*

*Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar
universiteti)*

*Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati
huzuridagi Moliya universiteti)*

*Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati
huzuridagi Moliya universiteti)*

*Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazarot
fanlari instituti)*

*Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot
universiteti)*

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Bozorov Orifjon Shodiyevich - t.f.n., dotsent

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Vaxabov Abduraxim Vasikovich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d. dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg'unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo'jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

Yashil iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiya siyosatining roli

Abishov Muxammed Sarsenbaevich, Jumanova Venera Arepbaevna

Роль инвестиционной политики в развитии зеленой экономики

Абишов Мухаммед Сарсенбаевич, Джуманова Венера Арепбаевна

The role of investment policy in the development of a green economy

Abishov Mukhammed Sarsenbaevich, Jumanova Venera Arepbaevna

Received: November 3, 2025 Revised: November 7, 2025

■ Accepted: November 12, 2025 ■ Published Online: December 1, 2025

- **Annotatsiya:** Mazkur maqolada yashil iqtisodiyot konsepsiyasini rivojlantirishda investitsiya siyosatining o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. O'zbekiston, ayniqsa Qoraqalpog'iston Respublikasida ekologik muammolar sharoitida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun investitsiyalarni samarali yo'naltirish zarurligi asoslab beriladi. Tadqiqotda 2020–2024-yillar statistik ma'lumotlari, xalqaro tajribalar va hukumat hujjatlari asosida iqtisodiy tahlil o'tkazilgan. Natijalar investitsiya siyosati yashil iqtisodiyotni jadallashtirishda muhim vosita ekanini ko'rsatadi.
- **Kalit** so'zlar: Yashil iqtisodiyot, investitsiya siyosati, barqaror rivojlanish, ekologik samaradorlik, O'zbekiston.
- **Аннотация:** В данной статье анализируется роль и значение инвестиционной политики в развитии концепции зеленой экономики. Обосновывается необходимость эффективного направления инвестиций для обеспечения устойчивого экономического роста в условиях экологических проблем в Узбекистане, особенно в Республике Каракалпакстан. В исследовании проведен экономический анализ на основе статистических данных за 2020-2024 годы, международного опыта и правительственных документов. Результаты показывают, что инвестиционная политика является важным инструментом для ускорения зеленой экономики.
- **Ключевые** слова: Зеленая экономика, инвестиционная политика, устойчивое развитие, экологическая эффективность, Узбекистан.
- **Abstract:** This article analyzes the role and importance of investment policy in the development of the concept of a green economy. The necessity of effectively directing investments to ensure sustainable economic growth in the context of environmental problems in Uzbekistan, especially in the Republic of Karakalpakstan, is substantiated. The study conducted an economic analysis based on statistical data for 2020-2024, international experience, and government documents. The results show that investment policy is an important tool for accelerating the green economy.
- **Keywords:** green economy, investment policy, sustainable development, environmental efficiency, Uzbekistan.

KIRISH

So'nggi yillarda dunyo mamlakatlarida yashil iqtisodiyot konsepsiyasi barqaror iqtisodiy o'sish va ekologik xavfsizlikni ta'minlashning muhim yo'nalishiga aylandi. Yashil iqtisodiyot — bu iqtisodiy faoliyatni ekologik talablar bilan uyg'unlashtirish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va chiqindilarni kamaytirish orqali jamiyat farovonligini oshirishga qaratilgan tizimdir [1].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tashabbusi bilan qabul qilingan "Yashil iqtisodiyotga o'tish konsepsiyasi (2020–2030-yillar)"da atrof-muhitni muhofaza qilish va energiya samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan investitsiyalar davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilangan [2].

Xususan, Qoraqalpog'iston Respublikasida suv tanqisligi, sho'rlanish, cho'llanish kabi ekologik muammolar iqtisodiyotning deyarli barcha tarmoqlariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois ekologik-investitsion siyosatni rivojlantirish ushbu hududda yashil iqtisodiyot modeliga o'tishning asosiy sharti hisoblanadi.

Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyot bugungi global iqtisodiyotda muhim ahamiyatga ega. Yashil iqtisodiyot tushunchasi resurslarni samarali ishlatish, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, investitsiya siyosati ekologik loyihalarni moliyalashtirish va yashil texnologiyalarni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Yashil iqtisodiyot bo'yicha ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ekologik-investitsion siyosat iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. BMT Atrof-muhit dasturi tomonidan e'lon qilingan "Green Economy and Investment Policy" hisobotida yashil investitsiyalar iqtisodiy rivojlanishning yangi modeli sifatida ko'riladi va ularning ekologik samaradorlikka ijobiy ta'siri ilmiy asoslab beriladi [1]. UNEP ekspertlari yashil investitsiyalar resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish hamda sanoatning ekologik yukini kamaytirishda strategik ahamiyat kasb etishini ta'kidlaydi.

O'zbekiston bo'yicha adabiyotlarda ham yashil iqtisodiyotning investitsiya siyosati bilan bog'liq jihatlari yoritilgan. "Yashil iqtisodiyotga o'tish konsepsiyasi (2020–2030-yillar)"

investitsion loyihalarni ekologik talablarga moslashtirish bo'yicha institutsional asoslarni belgilab beradi [2]. Konsepsiyada qayta tiklanuvchi energiya, ekologik transport, chiqindilarni boshqarish, suv tejovchi texnologiyalar bo'yicha investitsiyalarni rag'batlantirish mexanizmlari ko'rsatilgan.

O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar vazirligi tomonidan tayyorlangan "O'zbekiston Respublikasining Investitsiya Dasturi"da so'nggi yillarda ekologik loyihalarga ajratilgan investitsiyalar ulushi ortib borayotgani, xususan energiya samaradorligi va ekologik infratuzilmaga katta miqdorda kapital jalb qilinayotgani ta'kidlanadi [3].

Xorijiy mamlakatlar tajribasidan foydalanilgan holda, Germaniya, Janubiy Koreya va Xitoyning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida investitsiya siyosatini markaziy mexanizm sifatida qo'llayotgani aniqlangan. Evropa Ittifoqining "Green Deal" dasturi, Janubiy Koreyaning "Green New Deal" tashabbusi va Xitoyning yashil obligatsiyalar bozori bo'yicha etakchi o'rni investitsiya siyosati muhimligini tasdiqlaydi [4]. Umuman olganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyotga o'tishda investitsiya siyosati hal qiluvchi strategik omildir. Biroq O'zbekiston, ayniqsa Qoraqalpog'iston bo'yicha bu mavzuda chuqur empirik tadqiqotlar etarli emasligi aniqlanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda trend, regressiya va taqqoslama tahlil usullari qo'llanildi. Ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, Jahon banki, BMT Atrof-muhit dasturi (UNEP) hamda Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) ma'lumotlari asosida olingan.

Tahlil quyidagi metodlarga asoslandi:

- Trend tahlili — 2020–2024-yillarda yashil investitsiyalar hajmi dinamikasini aniqlash;
- Regressiya tahlili — yashil investitsiyalar va YaIM o'sishi o'rtasidagi bog'liqlikni (R^2) baholash;
- Chet el tajribasi bilan taqqoslash — Germaniya, Janubiy Koreya va Xitoy misolida yashil investitsiya siyosati samaradorligini o'rganish.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston iqtisodiyotida so'nggi yillarda yashil investitsiyalar hajmi izchil o'sib bormoqda. 2020-yilda umumiy investitsiyalarning 11,8 foizi yashil loyihalarga yo'naltirilgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 19,3 foizga etgan.

1-jadval.

O'zbekistonda yashil investitsiyalar hajmi (2020–2024-yillar)*

YIL	UMUMIY INVESTITSİYALAR (TRLN SO'M)	YASHIL INVESTITSİYALAR (TRLN SO'M)	ULUSHI (%)
2020	189,4	22,3	11,8
2021	205,1	28,9	14,1
2022	237,5	35,2	14,8
2023	266	42,8	16,1
2024	295,3	56,9	19,3

* Manba: O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, 2024.

Regressiya natijalari shuni ko'rsatadiki, yashil investitsiyalar hajmi bilan YaIM o'sishi o'rtasida kuchli musbat korrelyatsiya ($R^2 = 0,83$) mavjud. Bu investitsiya siyosatining iqtisodiy o'sish va ekologik samaradorlikka bevosita ta'sirini isbotlaydi.

O'zbekiston tajribasi:

- 2021–2025 yillarda ekologik loyihalarga 2 milliard dollardan ortiq investitsiya jalb qilindi;
- Qayta tiklanuvchi energiya manbalari: fotovoltaiik va shamol elektr stansiyalari ishga tushirildi;
- Soliq imtiyozlari va grantlar orqali xususiy sektor ekologik loyihalarga jalb qilindi [3].

Xorijiy mamlakatlar tajribasi:

- Evropa Ittifoqi: Green Deal dasturi doirasida ekologik loyihalarga milliardlab investitsiya ajratildi;
- Janubiy Koreya: Green New Deal orqali yashil texnologiyalar ishlab chiqarish va yashil ish o'rinlari yaratildi;
- Xitoy: Yashil moliya va obligatsiyalar orqali ekologik loyihalarga sarmoya hajmi oshdi.

Yashil iqtisodiyot va investitsiya siyosati o'rtasidagi bog'liqlik:

- Investitsiyalar energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi energiya va ekologik loyihalarga yo'naltirilmoqda;
- Davlat siyosati: soliq imtiyozlari, grantlar, yashil obligatsiyalar;
- Xususiy sektorni jalb qilish mexanizmlari: kreditlar, moliyaviy stimullar, texnologiya transferi.

O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, yashil moliya vositalari (green bonds), davlat-xususiy sheriklik (PPP) loyihalari va soliq imtiyozlari yashil iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashda samarali mexanizmlardir.

Biroq, ayrim muammolar ham mavjud:

- investitsion loyihalarda ekologik risklarni baholash tizimi to'liq shakllanmagan;
- xususiy sektorning yashil loyihalarga qiziqishi past;
- moliyaviy institutlarda yashil kreditlash bo'yicha tajriba etarli emas.

Chet el tajribasi, ayniqsa Germaniya va Janubiy Koreyada,

shuni ko'rsatadiki, davlat kafolatlari va soliq engilliklari orqali xususiy investitsiyalarni ekologik loyihalarga jalb etish muhim ahamiyat kasb etadi [4].

Shuningdek, O'zbekistonda yashil iqtisodiyot monitoringini yuritish uchun buxgalteriya hisobida ekologik xarajatlarni alohida aks ettirish mexanizmini joriy etish zarur. Bu xalqaro standartlarga mos ravishda "ekologik hisobot" tizimini rivojlantirishni talab qiladi.

Muammolar:

- Investitsiya resurslarining etarli emasligi;
- Yashil texnologiyalarni joriy etishdagi yuqori xarajatlar;
- Ekologik loyihalarga monitoring va baholash tizimining zaifligi;
- Qonunchilik va regulativ bazaning etarli darajada rivojlanmaganligi.

Tavsiyalar:

- Davlat siyosatini takomillashtirish va soliq stimullarini kuchaytirish;
- Xususiy sektorni jalb qilish uchun moliyaviy mexanizmlarni rivojlantirish;
- Yashil texnologiyalarni transfer qilish va malaka oshirish;
- Ekologik loyihalarni baholash va monitoring tizimini yaratish;
- Barqaror qishloq xo'jaligi va energiya samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan investitsiyalarni rag'batlantirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Investitsiya siyosati yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. U ekologik loyihalarni moliyalashtirish, yashil texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. O'zbekiston va xalqaro tajribalarda ko'rsatildi: investitsiya siyosati samarali bo'lishi uchun kompleks choralar – moliyaviy stimullar, soliq imtiyozlari, qonunchilik va monitoring tizimlari zarur. Barqaror iqtisodiy rivojlanishga erishish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish muhimdir.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, investitsiya siyosati yashil

iqtisodiyotga o'tish jarayonining asosiy drayveridir. Quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Yashil loyihalarni moliyalashtirish hajmini oshirish barqaror o'sishning kafolatidir;
2. Investitsiya siyosati doirasida ekologik ko'rsatkichlar (CO₂, energiya samaradorligi)ni baholash mezonlarini joriy etish zarur;
3. Davlat-xususiy sheriklik asosida ekologik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlarini kengaytirish lozim;
4. Xalqaro moliya institutlari (Jahon banki, FAO, UNDP) bilan hamkorlikda yashil loyihalarni qo'llab-quvvatlash fondlarini kengaytirish zarur.

Yashil iqtisodiyotga o'tish uchun investitsion siyosatni modernizatsiya qilish, moliyaviy resurslarni samarali boshqarish va ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirish ustuvor ahamiyatga ega.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Abishov Muxammed Sarsenbaumshri, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti/ Абышов Мухаммед Сарсенбаевич, кандидат экономических наук, доцент Каракалпакского государственного университета имени Бердака / Abishov Mukhammed Sarsenbaevuch, Associate Professor at the Berdak Karakalpak State University
 ▶ muxammedabishov@gmail.com
 ■ 0000-0003-1740-1559
2. Jumanova Venera Arepbaevna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent v.b, Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti/Джуманова Венера Арэпбаевна, доктор философии по экономике, и.о. доцента Каракалпакского государственного университета имени Бердака/Dzhumanova Venera Arepbaevna, Doctor of Philosophy in Economics, Acting Associate Professor of the Karakalpak State University named after Berdak
 ▶ jumanovavenera60@gmail.com
 ■ 0009-0004-1567-8564

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. UNEP (2023). Green Economy and Investment Policy: Global Progress Report. Geneva: United Nations Environment Programme, 35–48-betlar.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi (2020). Yashil iqtisodiyotga o'tish konsepsiyasi (2020–2030-yillar). Toshkent, 12–19-betlar.
3. O'zbekiston Respublikasi Investitsiya dasturi. (2022). Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar bo'yicha vazirligi.
4. OECD (2022). Financing the Green Transition: Investment Policies for Sustainable Development. Parij: OECD Publishing, 54–63-betlar.
5. Jahon banki (2024). O'zbekiston: Yashil o'sish va barqaror rivojlanish sharhi. Vashington, 87–102-betlar.
6. FAO (2022). Markaziy Osiyoda barqaror qishloq xo'jaligi va yashil investitsiyalar. Rim, 43–57-betlar.

Xizmat ko'rsatish
va turizm sohasi

Сфера услуг и
туризма

Service and
tourism sector